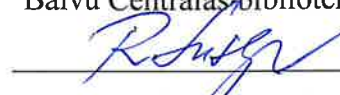

APSTIPRINU:

Balvu Centrālās bibliotēkas direktore

 Ruta Suseja

2026. gada 15. jūlijā, Balvos

**Viļakas bibliotēkas
Krājuma komplektēšanas un attīstības koncepcija
2026.-2032. gadam**

Bibliotēkas vispārīgs raksturojums

Viļakas bibliotēka ir Balvu Centrālās bibliotēkas struktūrvienība, kas sniedz bibliotekāros pakalpojumus, datorpakalpojumus un citus ar lasītāju apkalpošanu saistītus pakalpojumus Viļakas un apkārtnes iedzīvotājiem un pilsētas viesiem.

Bibliotēkā ir bezvadu interneta pieslēgums, bezmaksas internets. Lasītāju rīcībā ir 9 datori (6 lietotājiem, 3 darbiniekiem), trīs multifunkcionārās iekārtas un viens printeris. Bibliotēka atrodas pašvaldībai piederošā ēkā divos stāvos. Viļakas bibliotēka 2026. gadā piedāvā:

- 11612 grāmatas,
- 65 nosaukumu žurnālus un laikrakstus,
- elektroniskās datu bāzes,
- bezmaksas internetu, bezvadu internetu (WiFi) u.c. pakalpojumus.

Uzsākot 2026. gadu, Viļakas bibliotēkas vienoto krājumu veido 11552 informācijas resursi.

Viļakas bibliotēkas **misija ir** nodrošināt brīvu un vienlīdzīgu pieeju drošai un uzticamai informācijai; sniegt atbalstu izglītībā; attīstīt un veicināt lasītprasmi; veicināt sabiedrībā interesi par literatūru, lasīšanu; sniegt atbalstu iedzīvotājiem jaunu informācijas tehnoloģiju un e-prasmju apguvē; rūpēties par vietējā kultūras mantojuma saglabāšanu, kā arī attīstīt bibliotēku par brīvi pieejamu kopienu tikšanās vietu, kur apmeklētāji var piedalīties kultūras pasākumos un socializēties ārpus ierastajām dzīves telpām – mājām un darba.

Viļakas bibliotēka:

- veido un uztur mūsdienu prasībām atbilstošu informācijas krājumu, pievēršot uzmanību mainīgajām lietotāju vajadzībām;
- nodrošina ikvienam bibliotēkas lietotājam kvalitatīvus bibliotekāros un informācijas sniegšanas un ieguves pakalpojumus;
- sekmē iedzīvotāju spēju orientēties plašajā informācijas piedāvājumu klāstā;
- piedāvā brīvu piekļuvi informācijai gan elektroniskā, gan fiziskā formā;
- nodrošina iespēju katram sevi izglītēt un pilnveidot visa mūža garumā;
- piedāvā atpūtas un izziņas iespējas visu vecumu bibliotēkas apmeklētājiem un lietotājiem ar bibliotēkas rīcībā esošo grāmatu, elektronisko un periodisko izdevumu krājumu un bibliotēkā notiekošajiem kultūras pasākumiem;
- veicina lasīšanu bērnu un jauniešu vidū, lai saglabātu interesi par grāmatu;
- nodrošina pieeju vietējās nozīmes kultūras mantojumam.

Mērķauditorijas raksturojums:

Viļakas bibliotēkas apmeklētāji ir dažādu vecuma grupu, tautības, izglītības līmeņu un profesiju pārstāvji. No 2025. - 2026. gadā Viļakas bibliotēkā reģistrētajiem 383 lasītājiem 94 ir skolēni. Komplektēšanas politika atspoguļo visu vecumu Viļakas un apkārtnes iedzīvotāju vajadzības un intereses.

Galvenās lietotāju grupas:

- ģimenes un visu vecumu iedzīvotāji ar dažādām interesēm;
- bērni un jaunieši līdz 18 gadu vecumam (skolēni);
- pirmsskolas izglītības iestāžu bērni;
- izglītības iestāžu darbinieki;
- seniori;
- strādājošie un studējošie;
- mājsaimnieces;
- saimnieciskā darba veicēji;
- bezdarbnieki/maznodrošinātie;
- sociāli mazaizsargātas personas/cilvēki ar īpašām vajadzībām.

Viļakas bibliotēkas krājuma komplektēšanas galvenais uzdevums:

Veidot kvalitatīvu, lietotāju pieprasītu krājumu, kurš nodrošinātu Viļakas iedzīvotājiem piekļuvi informācijai gan drukātā, gan elektroniskā formātā, rosinot interesi par literatūru, lasīšanu, kā arī vietējas nozīmes kultūras mantojumu un tā saglabāšanu nākamajām paaudzēm.

Krājuma komplektēšanas pamatprincipi:

- mūsdienīgu informācijas iespēju pieejamības garantēšana ikvienam iedzīvotājam, neatkarīgi no viņu dzīvesvietas vai materiālā nodrošinājuma;
- kvalitāte – bibliotēkas krājuma veidošana atbilstoši teritorijas attīstības interesēm, dāvinājumu izvērtēšana kā saturiskā, tā skaitliskā ziņā;
- aktualitāte – regulāra krājuma papildināšana ar jaunākajiem valstī iznākušajiem izdevumiem (iespējami atbilstoši lietotāju pieprasījumam), to regulāri attīrot no novecojušiem un maz izmantotiem iespieddarbiem u.c. dokumentiem;
- izvēloties iespieddarbus un dokumentus, nav pieļaujama politiska, konfesionāla, komerciāla vai cita ietekmēšana;
- piekļuve informācijai gan drukātā, gan elektroniskā formātā;
- efektīvas dokumentu piegādes sistēmas un informācijas vajadzību nodrošināšana, izmantojot SBA.
- kultūras mantojuma un novadpētniecības krājuma saglabāšana;
- lietderīga, saturiska brīvā laika pavadīšana.

Viļakas bibliotēkas vienotais krājums (grāmatas, periodiskie izdevumi, nošizdevumi, kartes, audio un video materiāli u.c.) ir atspoguļots tiešsaistes katalogā un ir pieejams ikvienam bibliotēkas apmeklētājam.

Viļakas bibliotēkas vienotā krājuma izmantošanas kārtību nosaka Viļakas bibliotēkas lietošanas noteikumi.

Viļakas bibliotēkas krājuma attīstības un komplektēšanas koncepcija nosaka bibliotēkas krājuma veidošanas stratēģiskos principus, mērķus, kritērijus un darba kārtību, lai nodrošinātu kvalitatīvu, pieprasītu un ilgtspējīgu informācijas resursu pieejamību Viļakas un apkārtnes iedzīvotājiem.

Viļakas bibliotēka krājuma attīstībā un komplektēšanā ievēro:

- Latvijas Republikas Bibliotēku likumu,

- Latvijas Republikas MK noteikumus Nr. 317 “Nacionālā bibliotēku krājuma noteikumi”,
- Latvijas Republikas MK noteikumus Nr. 415 “Bibliotēku darbībai nepieciešamā finansējuma normatīvi”,
- Krājuma veidošanas vadlīnijas Latvijas bibliotēkām,
- Viļakas bibliotēkas reglamentu,
- Latvijas Republikas Kultūras ministrijas un Latvijas Nacionālās bibliotēkas rekomendācijas.

Krājuma attīstību un komplektēšanu Viļakas bibliotēka veic patstāvīgi saskaņā ar Bibliotēku likumā noteikto principu, kas nosaka, ka bibliotēkas attiecībā uz krājumu veidošanu ir neatkarīgas. Tās nedrīkst ierobežot politiski, ideoloģiski vai reliģiski motīvi. Ierobežojumus bibliotēku krājumu veidošanā var noteikt tikai ar likumu.

Viļakas bibliotēkas Krājuma komplektēšanas un attīstības koncepcijā 2026.–2032. gadam (turpmāk – Koncepcija) noteikta krājuma komplektēšanas kārtība, dāvinājumu pieņemšanas un izmantošanas kārtība, lietotāju nozaudēto vai sabojāto informācijas resursu aizvietošanas kārtība, krājuma norakstīšanas kārtība, krājuma komplektēšanā iesaistītās struktūrvienības un speciālisti, krājuma attīstība.

Viļakas bibliotēka ir publiskā bibliotēka ar daudzveidīgu lietotāju sastāvu, tāpēc Viļakas bibliotēka komplektē universālu krājumu, akcentu liekot uz daiļliteratūru un bērnu literatūru. Bibliotēkas pamatkrājumu veido grāmatas, turpinājumizdevumi, seriālizdevumi un citi dokumenti. Komplektēšanas faktors – lasītāju vajadzības.

Bibliotēkas krājumu komplektēšanas veidi

- Kārtējā komplektēšana – sistemātiska un plānveidīga bibliotēkas krājuma papildināšana ar jauniznākušajiem iespieddarbiem un citiem dokumentiem;
- Piekomplektēšana – plānveidīga bibliotēkas krājuma papildināšana ar trūkstošiem vai nepietiekamā eksemplāru skaitā esošiem iespieddarbiem un citiem dokumentiem;
- Rekomplektēšana – bibliotēkas krājuma pastāvīga atbrīvošana no iespieddarbiem un citiem dokumentiem, saturā novecojušiem, nolietotiem, nepieprasītiem informācijas nesējiem.

Krājuma komplektēšanas noteicošie faktori:

- lietotāju pieprasījums,
- finanšu līdzekļi.

Prioritātes krājuma komplektēšanā:

- literatūra bērniem un jauniešiem;
- oriģinālliteratūra;
- uzziņu resursi (vārdnīcas, enciklopēdijas, ceļveži, datubāzes);
- literatūra mācību un studiju atbalstam;
- lietotāju pieprasītā daiļliteratūra;
- Viļakas bibliotēka komplektē nozaru literatūru; veido novadpētniecības dokumentu krājumu, kurā tiek komplektēti materiāli par Viļaku, Viļakas apkārtni un Latgali.

Daiļliteratūras atlases kritēriji:

- atbilstība Viļakas bibliotēkas profilam;
- atbilstība lietotāju vajadzībām un interesēm;
- reģionālais un valodas aspekts;
- izdevuma kvalitāte;
- pieprasījums;
- cena.

Bērnu un jauniešu literatūras galvenie atlases kritēriji:

- atbilst bērnu/jauniešu vecumposmam, zināšanām un interesēm;
- saturiski veicina izaugsmi, izziņas procesu;
- satura kvalitāte un literārā vērtība;
- tematiskā aktualitāte un sociālā nozīme;
- ilustrāciju, vizuālā dizaina un fiziskā kvalitāte;
- pieprasījums un lasītāju intereses;
- cena.

Periodisko izdevumu atlases galvenie kritēriji:

- dažādu lasītāju grupu (jaunieši, seniori, sievietes, vīrieši) aptvērums;

- lasītāju nodrošināšana ar jaunāko un aktuālāko informāciju;
- Latvijas izdevniecībās iznākušo periodisko izdevumu nosaukumu maksimāls aptvērums (ievērojot periodisko izdevumu atbilstību publiskās bibliotēkas uzdevumiem);
- valodu aspekts – izdevumi latviešu valodā; svešvalodās pēc pieprasījuma.

Krājumā nekomplektē:

- Literatūru par vardarbību, pornogrāfiju, melno maģiju, rasistisku un naidu kurinošu literatūru;
- Īslaicīgas nozīmes literatūru (bukletus, reklāmas aicinājumus, partiju programmas u.tml.);
- Materiālus, kuri satur vienpusēju viedokli;
- Pamatskolas un vidusskolas mācību grāmatas;
- Kartogrāfiskus izdevumus, attēlizdevumus un rokrakstus, izņemot novadpētniecību.

Valodu aptvērums:

Krājums tiek komplektēts pamatā latviešu valodā un vienā eksemplārā. Krievu valodā komplektē daļējo literatūru, pieprasītus preses izdevumus, atsevišķus nozaru un uzziņu izdevumus: vārdnīcas, valodu mācību līdzekļus, ievērojamu cilvēku biogrāfijas un vēsturiskus izdevumus. Aptuveni 87% no krājuma apjoma ir latviešu valodā.

Krājuma komplektēšanas avoti:

- pirkumi – izdevniecības un informācijas resursu apgādi;
- abonēšana – Latvijas Pasts abonēšanas sistēma;
- dāvinājumi – bibliotēkas akceptēti privātpersonu un organizāciju dāvinājumi;
- dalība VKKF, Latvijas Bibliotēku biedrības un LNB izsludinātajos konkursos.

Finanšu sadalījums:

Viļakas bibliotēkas pamatbudžetu veido Balvu novada pašvaldības finansējums.

Viļakas bibliotēkas krājums tiek veidots, balstoties uz Balvu novada pašvaldības piešķirto finansējumu, kas gadu no gada var būt mainīgs.

Dāvinājumu pieņemšanas kritēriji:

- izdošanas gadi – pēdējie 5 gadi, ja izdevums nav krājumā;
- aktualitāte – paaugstināta pieprasījuma literatūra;
- valoda – latviešu, latgaliešu, svešvalodās;
- izdevuma nolietojuma pakāpe – nelietotas vai mazlietotas (labs vai izcils stāvoklis);
- dāvinājums pilnībā pāriet bibliotēkas īpašumā, un bibliotēkai ir tiesības ar to brīvi rīkoties: bez saskaņošanas ar dāvinātāju saņemtos dāvinājumus dāvināt tālāk citām bibliotēkām, institūcijām vai piedāvāt apmeklētājiem;
- Bibliotēkai ir tiesības noraidīt dāvinājumus, ja to apstrāde ir pārāk darbietilpīga vai tie neatbilst literatūras atlases kritērijiem.

Seriālizdevumu glabāšana:

- laikraksti – 3 gadi;
- žurnāli – 5 gadi;
- reģionālie laikraksti - bez laika ierobežojuma;
- vēsturiski nozīmīgi, pēc satura vērtīgi, novadpētniecības izdevumi - bez laika ierobežojuma.

Krājuma rekomplektēšanas (norakstīšanas) iemesli:

- Nolietoti izdevumi;
- Novecojuši pēc satura;
- Liekie dubleti;
- Profilam neatbilstoši izdevumi;
- Mazizmantoti;
- Izdevumi bojāti dažādu iemeslu dēļ;
- Nozaudēti izdevumi;
- Dokumenti nav atgūstami lietotāju vainas dēļ;
- Nodoti citām bibliotēkām;
- Izdevumi iekļauti apmaiņas krājumā.

Bibliotēkas krājuma rekomplektēšana - resursu izvērtēšana un materiālu norakstīšana notiek katru gadu. Informācijas resursi, kuri, izvērtējot lietotāju pieprasījumu, zaudējuši savu aktualitāti, tiek norakstīti. Bibliotēka sastāda norakstīšanas aktus sistēmā BIS Alise, katrā aktā ietverot tikai viena norakstīšanas iemesla dēļ norakstāmos informācijas resursus.

Nolietotie un vērtību zaudējušie informācijas resursi, kuru lietošana nav iespējama, nododami otrreizējai pārstrādei – makulatūrā.

Lasītāju nozaudētās grāmatas tiek aizstātas ar līdzvērtīgām, kā to paredz bibliotēkas lietotāju noteikumi.

Viļakas bibliotēka mazizmantotos, bet savu vērtību saglabājušos iespaiddarbus un citus dokumentus glabā krātuvē.

Paredzamais Viļakas bibliotēkas krājuma satura raksturojums

(pēc IFLA/UNESCO ieteiktiem fondu dziļuma indikatoriem: Conspectus methodes)

0 - nekomplektē vispār

1 – minimāls informācijas līmenis (*fonds nodrošina nelielu informāciju par nozari vai tēmu: ierobežots vispārīgo materiālu krājums, padziļinātie uzziņu izdevumi, speciālie periodiskie izdevumi un elektroniskie izdevumi netiek komplektēti*)

2 – pamatinformācijas līmenis (*fonds iepazīstina ar noteikto nozari vai tēmu, parāda informācijas daudzveidību, kas pieejama citur, tiek nodrošinātas lietotāju informacionālās vajadzības atbilstoši koledžu apmācības līmenim*)

3 – studiju līmenis (*fonds sniedz informāciju par noteikto nozari vai tēmu sistemātiskā veidā, tomēr zemākā līmenī, kā nepieciešams zinātniskai pētniecībai, nodrošinot lietotājus koledžas vai bakalaura vispārīgās informācijas vajadzībām, plašs vispārīgo monogrāfiju un uzziņu dokumentu krājums, ar atlasītiem speciālo dokumentu krājums*)

Valodu kodi

P – dominē valsts pamatvaloda, maz vai nemaz dokumentu citās valodās

S – papildus pamatvalodai ar atlasītiem dokumentus arī citās valodās

W – dokumenti daudzās valodās

Nozaru literatūras komplektēšana:

Nozare	Informācijas līmenis	Valodas līmenis
0= Datorzinātne, enciklopēdijas, vārdnīcas	2	P
1 = Filozofija, psiholoģija	2	P
2 = Reliģija, teoloģija	2	P
3 = Sociālās zinātnes	2	P
30 = Sabiedriskās zinātnes	2	P

31 = <i>Demogrāfija</i>	1	P
32 = <i>Politika</i>	1	P
323 = <i>Iekšlietas. Iekšpolitika</i>	1	P
33 = <i>Ekonomika. Ekonomikas zinātne</i>	2	P
331 = <i>Darbs. Darba ekonomika.</i>	2	P
339 = <i>Tirdzniecība. Pasaules ekonomika</i>	1	P
34 = <i>Tiesības. Tiesību zinātne</i>	2	P
35 = <i>Valsts administratīvā pārvalde. Valdība. Militārās lietas</i>	1	P
36 = <i>Dzīves garīgo un materiālo vajadzību nodrošināšana</i>	2	P
37 = <i>Izglītība</i>	2	P
39 = <i>Etnoloģija, etnogrāfija, folklorā</i>	2	
395 = <i>Etiķete</i>	1	P
5 = <i>Matemātika un dabaszinātnes</i>	2	P
504 = <i>Vides zinātne. Dabas resursu aizsardzība.</i>	1	P
53 = <i>Fizika</i>	1	P
54 = <i>Ķīmija</i>	1	P
55 = <i>Zemes zinātnes</i>	1	P
57 = <i>Bioloģijas zinātnes kopumā</i>	1	P
58/59 = <i>Botānika. Zooloģija</i>	1	P
61 = <i>Medicīnas zinātnes</i>	2	P
615 = <i>Farmakoloģija</i>	1	P
62 = <i>Tehnika. Inženierija.</i>	1	P
63 = <i>Lauksaimniecība un ar to saistītās zinātnes un tehnoloģijas. Mežsaimniecība.</i>	1	P
64 = <i>Mājturība. Mājsaimniecība.</i>	2	P
657 = <i>Grāmatvedība</i>	1	P
69 = <i>Būvmateriāli. Būvdarbu veikšanas tehnoloģija un process.</i>	1	P
7 = <i>Māksla. Atpūta. Izklaide. Sports</i>	2	P
71/72 = <i>Pilsētībūvniecība, arhitektūra</i>	2	
73/74 = <i>Tēlniecība, zīmēšana, dizains, lietišķā māksla</i>	2	P
75/76 = <i>Glezniecība, grafika</i>	2	P
77 = <i>Fotogrāfija</i>	2	P

